

UTILIZAREA TESTULUI SOCIOMETRIC LA GRĂDINIȚĂ

Prof. înv. preșcolar Pascariu Iulia Anamaria, Grădinița cu Program Prolungit

”Veronica Filip”, Piatra-Neamț

În investigarea și cercetarea grupurilor sociale mici pot fi utilizate o multitudine de metode și tehnici. Unul dintre acestea îl reprezintă testele sociometrice care își propun măsurarea relațiilor afectiv – simpatetice dintre membrii grupurilor sociale.

Cunoașterea colectivului de elevi vizează surprinderea acelor caracteristici prin care se definește ca un tot, ca o unitate de sine stătătoare, ca un grup social.

Putem spune că identificarea unor trăsături personale ne oferă posibilitatea să înțelegem mai bine semnificația rolurilor pe care le joacă elevii, iar prin intermediul acestora să pătrundem în mecanismul procesului de interacțiune, mecanism care declanșează și determină caracteristicile colectivului ca un tot unitar. Cunoașterea poate parcurge și drumul invers, de la trăsăturile definitorii colectivului, prin intermediul comportamentelor ce rezultă din exercitarea rolurilor, la condițiile interne și particularitățile psihologice ale membrilor săi. În acest al doilea sens pot spune că tehnicile sociometrice asigură o cunoaștere amănunțită mai ales a structurii informale/afective dar și în mod indirect a caracteristicilor de personalitate a elevilor. Fiecare colectiv are, după cum am văzut, structura sa proprie, care se manifestă diferit.

Testul sociometric ca instrument de măsurare a atracțiilor și respingerilor ce se manifestă între indivizii ce compun un grup mic, până la treizeci de subiecți, este un chestionar simplu, ce conține două grupe de întrebări:

- a) Pentru măsurarea atracțiilor;
- b) Pentru măsurarea respingerilor.

După aplicarea testelor se trece la următorul pas și anume evaluarea rezultatelor, însă acest aspect presupune mai multe etape:

1 Codificarea numelui subiecților. Codificarea se va face după ce testele respective se amestecă pentru a nu fi într-o anumite ordine, folosindu-se, în acest caz, literele alfabetului. Astfel fiecare subiect va primi un număr de cod, respectiv o literă din alfabet;

2 Se stabilește punctajul pentru fiecare alegere. Acordarea punctajului facilitează calcularea scorului și desprinderea unor concluzii necesare. Pentru simplificarea calculelor și facilitarea operațiilor se va proceda astfel: pentru alegerea făcută pe locul I se vor acorda 3 puncte, pentru cea de pe locul II -2 puncte, iar pentru cea din poziția a III-a 1 punct.

Testul sociometric presupune mai multe etape:

- I. **Faza de pregătire** în care se motivează aplicarea testului, se asigură confidențialitatea și se limitează numărul de răspunsuri.
- II. **Faza de aplicare:** – Copiii își exprimă verbal, după o scară de preferințe, atitudinile de atracție, de respingere sau de indiferență față de ceilalți membri ai grupului.

– Chestionarul a fost aplicat la grupa mică, la un număr de 23 de preșcolari (8 fete și 15 băieți) și cuprinde două întrebări:

1. Cu cine ai vrea să-ți sărbătorești ziua de naștere?

- a)
- b)
- c)

2. Cu cine nu ai vrea să-ți sărbătorești ziua de naștere?

- a)
- b)
- c).....

– Se dau câte trei răspunsuri la fiecare întrebare. Alegerile au fost notate cu (+3, +2, +1), iar respingerile cu (-3, -2, -1).

Pentru încurajarea fenomenelor pozitive de grup și crearea unui colectiv puternic, educatoarea trebuie să cunoască temeinic viața preșcolarilor, relațiile interpersonale, prezența microgrupurilor, a individualităților. Din interacțiunea între membrii colectivului grupa iau naștere atitudini de o mare variabilitate; se manifestă atracții și respingeri din înfruntarea cărora rezultă identitatea grupului.

Persoana care întreprinde ancheta concretă trebuie să fie cunoscută deja subiecților, fără să se afle însă în contact sistematic cu ei sau în raporturi ierarhice directe.

III. **Sociomatricea.** Înregistrarea opțiunilor s-a făcut într-un tabel cu dublă intrare, în care membrii grupului sunt notați pe verticală și pe orizontală, iar relațiile dintre ei cu (+) și (-).

IV. **Sociograma grupului**, care presupune:

a) **sociograma colectivă** (cuprinde relațiile de atracție și de respingere)

b) **sociograma atracțiilor** din care se observă:

– 12 relații de atracție reciprocă între: A.D-M.D, A.D-I.E, A.D-G.T, A.C-P.I, S.R-C.C, D.E-I.E, I.E-M.D, P.I-N.A, P.A-O.M, S.A-A.S, O.M-O.M, A.C-N.A.

- 17 relații unilaterale

c) **sociograma respingerilor** din care se observă 13 relații de respingere: A.C-D.F, S.R-D.I, G.A-D.M, D.F-G.A, G.A-S.A, G.T-I.E, Z.D-O.M

- 11 respingeri are subiectul G.A
- 9 respingeri are I.E
- 7 respingeri are S.R
- 5 respingeri are S.A
- 4 respingeri are D.M, C.C, D.I, Z.D

- 3 respingeri are D.F, O.M, O.M
- 2 respingeria are D.F

V. **Calcularea indicilor sociometrici-** pentru a cunoaște care este locul, poziția ocupată de fiecare individ în grup.

A) **Indicele statusului sociometric** $I_{SS} = \frac{\text{Nr.de alegeri primite}}{N-1}$

În funcție de ISS se realizează sociograma colectivă și sociograma atracțiilor. În centru vor fi așezați subiecții care au avut cele mai multe alegeri. În jurul lor, din ce în ce mai departe, vor fi așezați ceilalți (tot în funcție de numărul de alegeri).

Astfel $I_{SS}(A.D) = 8/22$

$$I_{SS}(A.C, D.F) = 5/22$$

$$I_{SS}(I.E, N.A, O.M) = 4/22$$

$$I_{SS}(P.I, O.M) = 3/22$$

$$I_{SS}(C.C, D.I, D.M, G.T) = 2/22$$

B) **Indicele statusului preferențial** $I_{SP} = \frac{Na-Nr}{N-1}$

Este calculat pentru fiecare copil în parte și se poate observa în sociomatrice.

C) **Indicele de expansivitate afectivă** $I_{EA} = \frac{\text{Nr de alegeri}}{\text{Nr.de respingeri}}$

Acest indice se poate observa din sociomatrice pentru fiecare subiect în parte.

Astfel: A.S, G.T au indicele de expansiune 2,

$$I_{EA} D.I, D.M = 0.5; M.D=7, A.D= 8, D.F= 1,66, G.A=0,09, etc.$$

D) **Indicele coeziunii grupului** unde $I_C = \frac{R \cdot q}{U \cdot p}$ unde R = relații reciproce și U =relații unilaterale

$$p = \frac{k}{N-1} = \frac{3}{22}$$

$$q = 1-p = 1 - \frac{3}{22} = \frac{19}{22}$$

$$I_C = \frac{12 \cdot \frac{3}{22}}{17 \cdot \frac{19}{22}} = \frac{1.636}{14.68} = 0,11$$

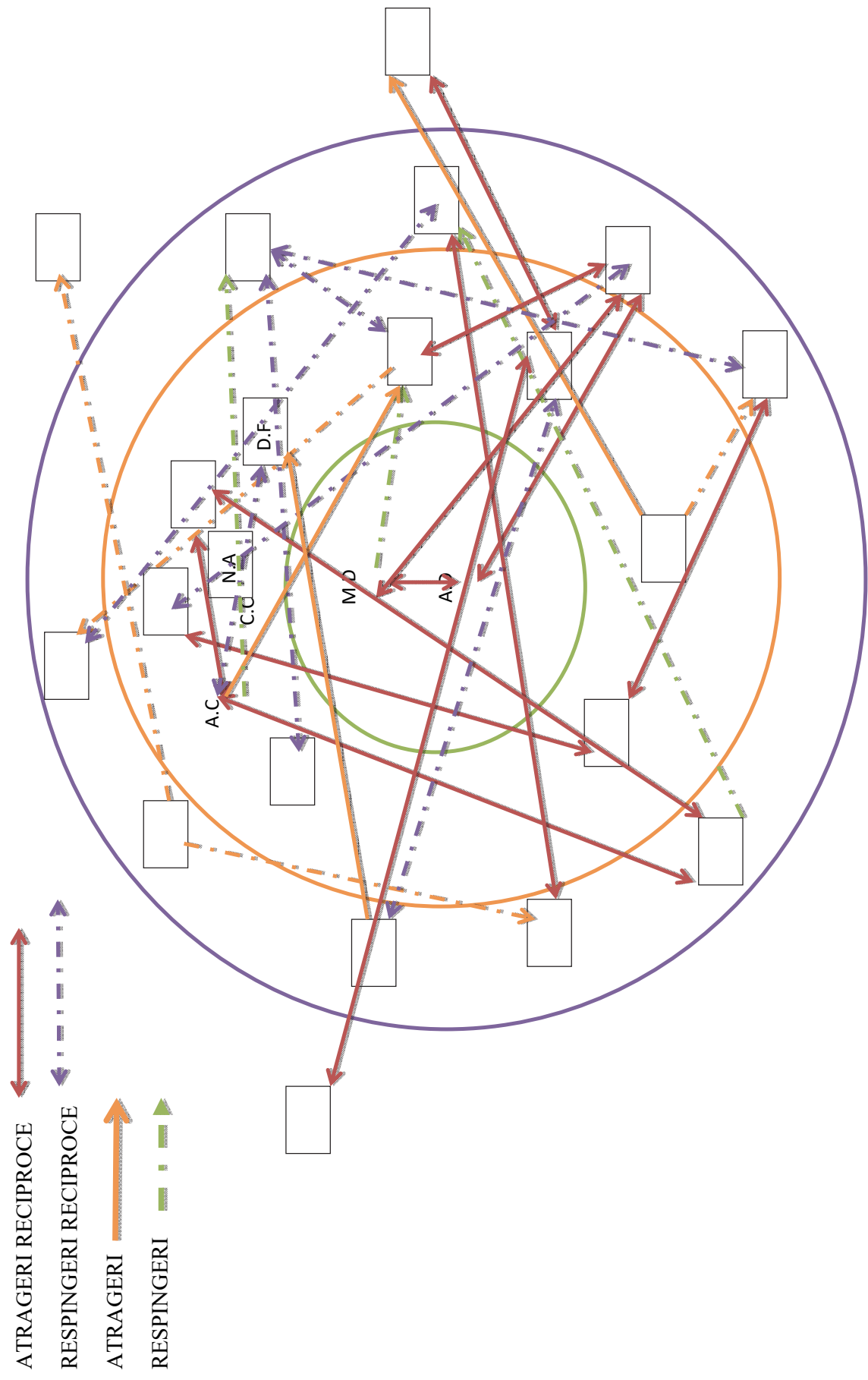
SOCIOMATRICEA

	A.S	A.D	A.C	C.C	D.F	D.I	D.M	D.F	G.T	G.A	H.E	I.E	M.D	N.A	O.M	P.I	P.A	R.V	S.A	S.R	Z.D	O.M
A.S			-1		+3			-2		-3					+2				+1			
A.D				-1				+2		-3		+1	+3									
A.D					+2			+2	+3	-3				-1					-2	+1		
A.C		+1								-1		-3		+3		+2						
C.C					+1					-2					-1		-3			+2		
D.F		+2		-2						-1		+1	+3		-3							
D.I				-3	+3					-1						+1					-2	
D.M		+3		-1		+1				-3			+2				-2					
D.F -2							+1					+2	+3							-3	-1	
G.T					+2							-2		+1							-1	
G.A		+3				-2	-3							+3	+2				-1			
H.E				+3	+2	-1						-3						+1			-2	
I.E		+1			-1			+3		-2			+2				-3					
M.D		+3						-1		-3		+1							-2			
N.A										-2		-3				+2				-1		
O.M		+2					+3					-3							-1		-2	+1
P.I						-2				-1				+3			+1				-3	
P.A						+1	-2								+3						-3	+2
R.V								+3				-3	+2	-1								-1
S.A	+1	+2					-3			-2			+3									
S.R				+2		-3		+1				-1					+3					-2
Z.D		+3				-2		+1		+2		-3			-1							
O.M	+3				+1	-2						-3			+2				-1			
A/R	2/1	8/0	2/0	5/1	2/4	2/4	2/4	6/2	2/1	1/11	0/1	4/9	7/0	4/2	4/3	3/0	2/2	1/1	2/5	2/7	0/4	3/3
ISS	2/22	8/22	2/22	5/22	2/22	2/22	2/22	6/22	2/22	1/22	0/22	4/22	7/22	4/22	4/22	3/22	2/22	1/22	2/22	2/22	2/22	3/22
ISP	1/22	8/22	2/22	4/22	-2/22	2/22	-2/22	4/22	1/22	-10/22	-1/22	-5/22	7/22	2/22	1/22	3/22	0/22	0/22	-3/22	-5/22	-4/22	0/22

TABEL CUPRINZÂND
INDICII DE STATUT PREFERENȚIAL

Alegeri - respingeri	Nr. subiecți cu aceeași preferințe	ISP	Valoare psihosocială de tip preferențial
8	1	0,36	POPULARI
7	1	0,31	
4	2	0,18	ACCEPTAȚI
3	1	0,13	
2	2	0,11	
1	3	0,05	
0	3	0	INDIFERENȚI
-1	1	-0,04	MARGINALIZAȚI
-2	3	-0,09	
-3	1	-0,13	
-4	1	-0,18	
-5	1	-0,22	
-10	1	-0,45	

SOCIOGRAMA COLECTIVĂ

„Învățarea în grup exersează capacitatea de decizie și inițiativă, dă o notă mai personală muncii, dar și o complementaritate mai mare aptitudinilor și talentelor ceea ce asigură o participare mai vie, mai activă, susținută de foarte multe elemente de emulație, de stimulare reciprocă, de cooperare fructuoasă”, susține Ioan Cerghit.

Cele doua instrumente de investigare pot constitui un sprijin deosebit în cunoasterea fundamentelor socioafective ale unui grup, care scapa de obicei observatiei directe; dar mai ales ofera posibilitatea unei actiuni, a unei interventii asupra grupului, care sa tina cont de organizarea sa interna, pentru îmbunatatirea functionarii acestuia, ameliorarea coeziunii de grup, dar si în reconstituirea unor echipe omogene.

În urma aplicării testului sociometric am identificat o serie de situații neașteptate, dar specifice copiilor cu vârsta cuprinsă între 3 și 4 care se întâlnesc pentru prima dată într-o colectivitate. Faptul că nu se cunosc suficient de bine și provin din medii sociale și culturale diferite, explică coeficientul de coeziune redus al grupei. O altă altă explicație plauzibilă ar fi și faptul că grupa este formată în majoritate din băieți care sunt mai puțin sociabili, orgolioși, mai puțin toleranți și impulsivi. Mulți dintre aceștia s-au adaptat cu dificultate la programul grădiniței, la regulile impuse de cadrele didactice. Absența părinților timp îndelungat, ruperea bruscă din mediul familial permisiv și tolerant se reflectă în rezultatele obținute.

Cu toate acestea se identifică în cadrul grupului un lider informal, care a acumulat 8 (A.D) atrageri din totalul de 23 de copii chestionați. Acesta a reușit să se adapteze cu ușurință la programul zilnic din grădiniță, influențează pozitiv pe cei din jurul său, este un exemplu de comportament pentru colegii săi.

La polul opus se situează trei copii care sunt indiferenți grupului din diferite motive: R.V și O.M sunt foarte introvertiți, greu de antrenat în activitățile zilnice din grădiniță, stau retrași, refuzând să se joace cu ceilalți copii lăsând impresia că nu îi interesează nimic din ceea ce se petrece în jurul lor. P.A este un copil hyperchinet, cu tulburări de comportament grave, confirmate de medic în urma investigațiilor de specialitate. Este impulsiv, își bruschează colegii atunci când este provocat sau chiar fără motive. Deoarece refuză să se joace cu colegii lor aceștia au devenit indiferenți.

Copiii care au un comportament agresiv, necontrolat au fost izolați de către colegi din instinctul de autoprotecție. De nenumărate ori aceștia au deteriorat lucrările, jucăriile colegilor, i-au lovit sau bruscat, sporind în acest fel antipatia acestora.

Toate situațiile prezentate se pot ameliora organizând activități care să contribuie la:

- ❖ dezvoltarea spiritului de observație, de cercetare, de exprimare și investigație a fenomenelor, faptelor, problemelor.
- ❖ stimularea și dezvoltarea cooperării și ajutorului reciproc, a spiritului de echipă, competiția constructivă, munca în grup, lucrul în echipă.
- ❖ dezvoltarea și exersarea inteligențelor multiple și instruirea diferențiată
- ❖ respectarea posibilităților reale ale copilului în realizarea obiectivelor.
- ❖ stimularea și dezvoltarea curajului, încrederea în sine și în partenerul / partenerii de grup, stăpânirea de sine.
- ❖ educarea toleranței, înțelegerea față de opinia celuilalt înfrângerea subiectivismului.
- ❖ stimularea și dezvoltarea creativității individuale și de grup.
- ❖ dezvoltarea interacțiunii și interrelaționarea în grup.

- ❖ implicarea și activizarea întreg colectivului în realizarea sarcinii.
- ❖ stimularea și declanșarea de buna dispoziție, prin asumarea de roluri și responsabilități.
- ❖ stimularea capacității de a formula întrebări, de a face conexiuni și interacțiuni logice.
- ❖ stimularea copiilor de a găsi mai multe răspunsuri la întrebări, mai multe soluții de rezolvare a unei probleme, a unui caz.

Exemple de activități:

1. Lecturi ale educatoarei: „Șorțulețul” de Irimie Străuț, „Nu numai la grădiniță” de O.P.Iași; ”Cei patru prieteni credincioși”, ”Cum să-ți faci prieteni”, ”Veverel vine iarăși la grădiniță”
2. –Poezii și cântece: „Mulțumesc” de Gh., Zarafu, „Bună ziua! , Te rog!”, „La revedere!, Bună seara!”, „Un copil politicos”;
3. Jocuri de rol: „De-a familia”, „În autobuz”, „La teatru”, „Magazinul de jucării”
4. Activități de voluntariat: ”Dăruiește o jucărie copiilor nevoiași”, etc
5. Activități extracurriculare: excursii, plimbări în parc, vizionare de spectroacole pentru copii, vizitarea unei ferme de animale, a Bazei hipice,
6. Serbări școlare
7. Activități practice desfășurate în colaborare cu familia.

Bibliografie:

1. Ioan Cerghit, *Metode de învățământ*, București, Editura Poliron, 2011
2. Vasile Miftode, *Tratat de metodologie sociologica. Tehnici de investigatie de teren*, Iasi, Editura Lumen, 2003